

ISSN 2080-1807

TORUŃSKIE STUDIA BIBLIOLOGICZNE

2016, nr 2 (17)

Pierwsza Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Człowiek – Biblioteki. Książki. Media”

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2016.031>

Idzie nowe. Tymi słowami można byłoby podsumować konferencję bibliologiczną pt. „Człowiek – Biblioteki. Książki. Media”, zorganizowaną w dniach 17–18 marca 2016 r. w Toruniu przez Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe „ePRINT”, działające przy Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest to kolejna, po Pierwszej Ogólnopolskiej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej „Człowiek – Nauka. Technologia. Informacja” (Toruń, 20.03.2015), odsłona studenckiej konferencji bibliologicznej i miejmy nadzieję, że bynajmniej nie ostatnia. Uczestnicy, tak jak rok temu, konferowali w sali Rady Wydziału Nauk Historycznych w nowoczesnym gmachu Collegium Humanisticum. Już tytuł konferencji wskazywał na szeroki zakres tematyczny wystąpień i taki też był jej program – bogaty i zróżnicowany. Pierwszego dnia zaplanowano 32 wystąpienia 34 prelegentów zgrupowane w 4 sesjach (w tym jedna w dwóch równoległych panelach), drugiego dnia organizatorzy zaoferowali uczestnikom bardzo ciekawą, przełamującą standardowy schemat konferencyjny propozycję – grę edukacyjną.

Pierwsza z sesji (prowadzona przez Agnieszkę Grzegorzczuk) zgromadziła bardzo interesujące wystąpienia dotyczące **bibliotek** w swoim dwugłosie: obok wystąpień *stricte* naukowych pojawiły się także relacje z realizacji faktycznych inicjatyw bibliotecznych. Te pierwsze przedstawiały z naukowego punktu widzenia przydatność nowych metod (oraz przykłady ich zastosowania) w badaniach bibliotek i ich użytkowników: podejście doceniające (ang. *appreciative inquiry*, koncentrujące się na tym, co działa najlepiej, by wyobrazić sobie, jak mogłoby być i jak osiągnąć to bez zachęty czy przymusu; Kamil Baszewski, Katarzyna Bartosiak, Biblioteka Główna Uniwersytetu Zielonogórskiego), indywi-

dualne zarządzanie informacją (ang. *personal information managment*, skupiające się na informacji osobistej, jej rodzajach i możliwościach wykorzystania w procesie bibliotecznym; Karolina Piaśnik, Uniwersytet Jagielloński) i tajemniczy klient (ang. *secret client*, analizujący bez wiedzy badanej osoby czy instytucji ich wizerunek, jakość usługi, satysfakcję z niej i terminowość; Marcin Karwowski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika). Są to nowoczesne metody wypracowane na gruncie anglosaskim, stąd bardzo dobrze się stało, że dzięki wystąpieniom także polscy bibliolodzy mogli się z nimi zapoznać i rozważyć ich zastosowanie. Zwłaszcza inspirujący był referat o podejściu doceniającym.

Dalsze wystąpienia przedstawiały konkretne placówki lub rodzaje placówek w działaniu, pokazując, jak współczesne polskie biblioteki są otwarte na działalność nietypową, zaangażowaną, prawdziwie czyniącą bibliotekę tzw. trzecim miejscem: placówką kulturalną, oferującą lokalnej społeczności znacznie więcej niż tylko udostępnianie księgozbioru i informacji. I tak poznaliśmy fenomenalne formy niestandardowej działalności Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie („BUW dla sów”, „BU-Wialnia”, „Tu BUWam, tu czytam” i in.; Magdalena Kokosińska, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), sposoby rozwijania czytelnictwa online przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Bydgoszczy (Olga Cuske, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego), niezwykle wielokulturowe projekty edukacyjne angażujące uczniów-czytelników z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Radomiu w poznanie bogactwa kulturowego swojego miasta (Żydzi, Romowie, protestanci, prawosławni) dzięki umiejętności korzystania z wyspecjalizowanych instytucji (Archiwum Państwowe, Instytut Pamięci Narodowej) czy technik (frotaż, fotografia, wystawa; Ewa Wziątek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), przykłady obecności sztuk pięknych w bibliotekach polskich i zagranicznych (Emilia Leszczyńska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika), nietypową dla bibliotek na obszarach wiejskich działalność Publicznej Biblioteki Gminy Wielgie (Beata Mańska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika) oraz wpływ nietypowych siedzib bibliotek publicznych (galerie handlowe, dworce kolejowe) lub wyposażenia na ich działalność i refleksję, czy jest ona właściwą odpowiedzią na potrzeby czytelnicze (Jagoda Rycharska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika).

Sesja druga (w dwóch panelach, prowadzonych przez Piotra Rudere oraz Julitę Niedźwiedzka-Ambroziak) oraz trzecia (M. Karwowski) były

poświęcone **książce**: jej analizie i wpływowi na rzeczywistość, nowym formom oraz twórcom i odbiorcom. Zostało przedstawione psychologiczne ujęcie oddziaływania biblioterapii na kondycję psychiczną człowieka i korzyści z niego płynące (Marta Pindych, Uniwersytet Jagielloński) oraz wpływ fikcji literackiej na postrzeganie historii (Marta Ruczyńska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika). Analizie poddano polski boom na skandynawskie kryminały (Marta Romanowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika) oraz dziewiętnasto- i dwudziestowieczne zainteresowanie pamiętnikami (Dorota Grabowska-Pieńkosz, Uniwersytet Mikołaja Kopernika). W nawiązaniu do nowych form przedstawiono wyzwania edytorskie i czytelnicze, jakie stawia książka w procesie remediacji oraz konwergencji (Ewa Mikuła, Uniwersytet Łódzki), proces otwierania się na „innego” dzięki książkom obrazowym (ang. *picture books*) na przykładzie dzieł Iwony Chmielewskiej (Marta Baszewska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika) oraz możliwości i konsekwencje, jakie niesie wyposażenie książki w kodzie QR (Mateusz Sikora, Uniwersytet Wrocławski). Z zagadnień twórcy i odbiorcy poruszono natomiast kwestie dawniejszego i współczesnego postrzegania książki jako dzieła sztuki (Aleksandra Kozłowska, Uniwersytet Jagielloński), malarstwa miniaturowego i jego aspektu dopełniania przekazu tekstowego (Ewa Łuczak i Paulina Jeżakowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika), funkcjonowania okładek w obrębie komunikacji bibliologicznej i potrzeb rozwoju badań w tej dziedzinie (Jakub Maciej Łubocki, Uniwersytet Wrocławski), literaturotwórczego aspektu obsesji fanowskiej prowadzącej do powstawania fanfików (ang. *fanfiction*; Paula Olejniczak, Uniwersytet Mikołaja Kopernika), promocji książki dokonywanej mimochodem przez jej amatorów na portalach społecznościowych i witrynach internetowych (Magdalena Ostrowska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika) oraz analizę przypadku krzyżowania się funkcji, które pełni na rynku wydawniczym Michał Szczygieł (autor, redaktor, wydawca tekstu; Michał Okseniuk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).

Ostatnia sesja (prowadzona przez autora niniejszego tekstu) była poświęcona **mediom**. W tej sesji dowiedzieliśmy się, jak (na przykładzie działalności Muzeum Etnograficznego w Krakowie) nowe media mogą być wykorzystywane przez placówki muzealne do promocji i ekspozycji swoich zbiorów, co stanowi istotę metody netnograficznej (Dorota Rak, Uniwersytet Jagielloński), czym są tzw. *nowe nowe media* (termin odróż-

niający *nowe media* – pojęcie z lat 60. XX wieku, określające radio i telewizję – od nowszych nowych mediów: media społecznościowe, Web 2.0; Wojciech Leszczyński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika), jak kreatywnie i angażująco promować bibliotekę i czytelnictwo w przestrzeni publicznej i elektronicznej na przykładzie Lublina (Monika Wasilonek, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), w jaki sposób literatura wpływa na film i odwrotnie na przykładzie ekranizacji i wznowień poekranizacyjnych tytułów w 2015 r. (Dagmara Chyra, Uniwersytet Łódzki). Przedstawiona została niezwykle wnikliwa i subtelna analiza znaczeniowa i fabularna filmu *Body/ciało* Małgorzaty Szumowskiej, ukazująca nowe możliwe odczytania tego filmu oraz perswazyjność jego przekazu (Dorota Dąbrowska, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), zawartość i możliwości wyszukiwawcze portalu Dane Publiczne (danepubliczne.gov.pl; A. Grzegorzcyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), a na zakończenie dowiedzieliśmy się, jakie możliwości ma narzędzie Google Ngram Viewer (działające na bazie Google Books, która do tej pory zgromadziła teksty ponad 25 mln książek, co z szacowaną przez Google ogólną liczbą książek świata na 129 mln – przynajmniej według opinii Google – daje nam możliwość pracy statystycznej i lingwistycznej na 22% uniwersum książek) wraz z przykładowymi analizami (Hanna Gaweł, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego).

Drugiego dnia, należącego do prezenatorów dobrych praktyk i organizatorów, odbyła się gra edukacyjna „Nieszablonowe akcje biblioteczne” autorstwa Marcina Karwowskiego, polegająca na odwiedzeniu 10 punktów (stanowisk) prezentujących ciekawe działania biblioteczne (w 5 z nich można było porozmawiać z samymi pomysłodawcami i realizatorami), a następnie zachęcaniu do udziału w zadaniach związanych z tymi działaniami. Uczestnicy gry otrzymywali podręcznik, który można było wypełnić i zachować, dodatkowo przy każdym punkcie oferowano materiały, które można było zabrać ze sobą. W punktach prezentowano grywalizację, crowdfunding, portal Labib (labib.pl), kampanię „Tydzień z Internetem” (tydzienzinternetem.pl) czy grę miejską, ale przede wszystkim rzeczywiste wydarzenia organizowane w placówkach bibliotecznych. Beata Płuciniczak-Motowidło wraz z wolontariuszkami przedstawiała odsłonę projektu „Żywa Biblioteka”, zorganizowaną w bibliotece Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Bydgoszczy. Barbara Cywińska z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bychawie pokazywała

dorobek nietypowej formy konkursu literackiego: „Danie dla Mola czyli czytanie podniebieniem”, którego już 19 edycji (!) odbyło się w podlubełskiej Bychawie. Ten konkurs – z gminnego przekształcony w wydarzenie o zasięgu wojewódzkim – polega na wyszukiwaniu przez uczestników przepisów kulinarnych w beletrystyce, a następnie ich odczytywaniu, przyrządzaniu i degustacji w jednej z restauracji. Katarzyna Turkowska pokazywała niebywale śmiały, ze wszelkich miar udany projekt własnego autorstwa (a co najważniejsze: także jego realizację) artystycznej książki naukowej. Mowa tu o 50 bibliofilskich egzemplarzach nakładu tytułu *Potęga intelektu*, który przygotowano w 2015 r. w postaci cymelium z okazji nadania doktoratu *honoris causa* prof. Umberto Eco. Nie da się opisać tego, co powstało: książka złożona z trzech woluminów dzięki specyficznej oprawie jest nierozzerwalną jednością i staje się labiryntem ujętym w futerał wykonany ze szkła (!) imitujący średniowieczną oprawę. Jest to efekt studiów autorki nad książkowymi koncepcjami Eco i próba ich fizycznej realizacji. Jak mówiła sama autorka, „projekt zakładał powstanie *totalnej* książki naukowej – na pograniczu książki artystycznej, *book performance’u* i tradycyjnej książki – i przedstawienie jej odbiorcom w celu pokazania, że dzieło naukowe może dawać odbiorcy możliwość swobodnego odczytania, a przez to współtworzenia”¹. Ostatnim punktem była Biblioteka Pomysłów, przedstawiana przez Magdalenę Rusnok. Tu uczestnicy gry mogli zapoznać się z wieloletnim projektem prowadzonym przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, polegającym na wspieraniu zawodowych kompetencji i umiejętności bibliotekarzy w wybranych przez nich dziedzinach (promocja i architektura bibliotek, praca z młodzieżą czy rozwój czytelnictwa) poprzez cykle bezpłatnych warsztatów i spotkań. Gra zaplanowana między godziną 9.00 a 14.00, o swobodnym przebiegu (każdy uczestnik mógł dowolnie wybierać kolejność i liczbę odwiedzonych punktów oraz samemu decydować, ile czasu chce poświęcić każdemu z nich), do ostatnich minut cieszyła się zainteresowaniem. Pokazała przede wszystkim, jaki potencjał tkwi w polskiej bibliotece i jak kreatywne są te placówki.

¹ Więcej o projekcie można przeczytać w: K. Turkowska, *Koncepcja artystyczna książki. Potęga intelektu*, „Tygiel Kultury” 2015, nr 7–12 (223–228), s. 156–161.

Konferencja była zorganizowana bardzo sprawnie, obrady przebiegły bez zakłóceń, a w kularach nie było końca dyskusjom. Jedyną uciążliwością był jednodniowy, długi okres obrad, jednak sami organizatorzy przyznali, że trudno było odrzucić którykolwiek z zakwalifikowanych referatów. Rzeczywiście można przyznać, że poziom wystąpień był bardzo równy i wysoki. Niezmiernie cieszy ich różnorodność i bogactwo, objawiające się nie tylko we wspomnianym już zróżnicowaniu tematycznym, ale także różnorodności ich ujęć. Organizatorom udało się zaprosić nie tylko przedstawicieli bibliologii, ale także historii, etnologii, slawistyki, polonistyki, politologii. Kolejnym czynnikiem wzbogacającym był udział nie tylko naukowców-bibliologów, ale także praktyków-bibliotekarzy. Ostatnim aspektem, w którym przejawiała się różnorodność, była spora liczba ośrodków naukowych, które wzięły w niej udział (Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Łódź, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra). Świadczy to o ciągłej żywotności myśli bibliologicznej w wielu miejscach kraju, co wydaje się niezwykle ważne w obliczu obserwowanego „kurczenia się” większości bibliologicznych ośrodków naukowych w kraju.

Jak już powiedziano, idzie nowe. I młode. Bez dwóch zdań musi to pozytywnie wpłynąć na polską bibliologię. Relacjonowana konferencja była tego niezbitym dowodem.

Jakub Maciej Łubocki

uczestnik studiów doktoranckich
z zakresu bibliologii i informatologii
prowadzonych na Wydziale Filologicznym
Uniwersytetu Wrocławskiego

